

In de eerste plaats een onderzoek dat in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatiecentrum is verschenen naar slachtofferschap van online criminaliteit (Leukfeldt et al., 2019). In dit onderzoek is nagegaan wat de impact is van online delicten op slachtoffers, wat de behoeften zijn van slachtoffers en op welke wijze deze ervaringen en behoeften verschillen van slachtofferschap van offline criminaliteit. Het onderzoek, dat onder andere gebaseerd is op interviews met slachtoffers en met experts betrokken bij de bestrijding, laat zien dat de ervaringen van slachtoffers van online criminaliteit voor wat betreft de aard van de gevolgen overeenkomen met die van slachtoffers van offline criminaliteit. Daarentegen verschilt de (ervaren) impact van deze gevolgen op de slachtoffers aanzienlijk. Doordat het internet niet in tijd of plaats begrensd is, melden slachtoffers de angst dat hun gegevens (beelden, identiteitsgegevens) op veel grotere schaal verspreid raken en dus kunnen worden misbruikt en dat zij langere tijd geconfronteerd kunnen worden met de dader, zeker wanneer onduidelijk blijft wie de dader is. Slachtoffers van online criminaliteit blijken er vooral behoefte aan te hebben om ook als slachtoffer erkend te worden. Volgens de onderzoekers draagt een betere kennis van politiemedewerkers over online criminaliteit niet alleen bij aan een betere opsporing maar ook aan erkenning van slachtoffers.

Een tweede onderzoek over cybercriminaliteit gaat over de rol van reputatie bij de samenwerking tussen koper en verkoper van drugs op cryptomarkten (Przepiorka et al., 2017). Cryptomarkten zijn online marktplaatsen op het darkweb. Kenmerkend daarvoor is dat ze alleen toegankelijk zijn door gebruik te maken van encryptiesoftware waardoor de identiteit en de locatie van de gebruiker verborgen kunnen blijven. Deze anonimiteit is voor criminelen een belangrijke reden om op deze markten te opereren. Tegelijkertijd creëert deze anonimiteit tussen koper en verkoper ook een vertrouwensprobleem: hoe weet je als koper dat de verkoper zal leveren en andersom, dat de koper zal betalen voor geleverde diensten? Op basis van een analyse van drugsverkoop op *Silk Road*, laat het onderzoek zien dat verkopers met betere beoordelingen hogere prijzen vroegen en hun producten sneller verkochten dan verkopers met slechtere ratings. Op basis van deze bevindingen concluderen de onderzoekers dat reputatie, ook in markten waar anonimiteit een belangrijke rol speelt, een belangrijk *incentive* creëert voor samenwerking.

In juni 2018 promoveerde Wytske van der Wagen aan de Rijksuniversiteit Groningen op het proefschrift *From cybercrime to cyborg crime: An exploration of high-tech cybercrime, offenders and victims through the lens of Actor-Network Theory*. Dit proefschrift start vanuit de constatering dat veel online criminaliteit lang niet alleen meer door mensen wordt gepleegd. De technologie heeft inmiddels zo'n vlucht genomen dat het mogelijk is om systemen of infrastructures te creëren die zelfstandig opereren en kunnen blijven bestaan ook als de individuen daarachter worden uitgeschakeld. Dat roept de vraag op of binnen de criminologie en de opsporing niet met een andere bril naar online criminaliteit moet worden gekeken. Van der Wagen

CRIMINOLOGIE

AAK20198892

Karin van Wingerde

In dit criminologische *KwartaalSignaal* aandacht voor cybercrime, een thema dat de laatste jaren steeds meer aandacht krijgt in het criminologisch onderzoek. En dat is niet zo vreemd: in een gedigitaliseerde wereld raken ook criminaliteit en de bestrijding ervan in toenemende mate gedigitaliseerd. Digitale technologie biedt daders niet alleen nieuwe gelegenheden voor het plegen van criminaliteit, maar biedt ook nieuwe kansen én uitdagingen voor de bestrijding ervan. Wat betekent het voor de opsporing bijvoorbeeld als (criminele) beslissingen niet langer door mensen, maar door systemen worden genomen (Van der Wagen 2018)? Over deze thematiek zijn de afgelopen tijd diverse publicaties verschenen.

noemt dit het cyborg-perspectief dat rekening houdt met het hybride karakter van online criminaliteit. Vanuit de actor-netwerk theorie pleit zij voor een benadering van cybercriminaliteit waarin de aandacht zich richt op de actor in brede zin, of dat nu mens of machine is.

Tot slot mag in dit lijstje ook het themanummer dat *Justitiële Verkenningen* vorig jaar aan dit onderwerp wijdde niet ontbreken. Het dateert weliswaar van iets langer geleden (mei 2018), maar biedt niettemin een mooi overzicht van het onderzoek dat op het terrein van cybercrime en de bestrijding ervan plaatsvindt.

Literatuur

- R. Leukfeldt, R. Notté & M. Malsch, *Slachtofferschap van online criminaliteit. Een onderzoek naar behoeften, gevolgen en verantwoordelijkheden na slachtofferschap van cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit*, Den Haag: WODC 2019, beschikbaar via www.wodc.nl/onderzoeksdatabase/2839-slachtofferschap-van-cybercrime.aspx;
  - W. Przepiorka, L. Norbutas & R. Corten, 'Order without Law: Reputation Promotes Cooperation in a Cryptomarket for Illegal Drugs', *European Sociological Review* (33) 2017, afl. 6, p. 752-764;
  - W. van der Wagen, *From cybercrime to cyborg crime: An exploration of high-tech cybercrime, offenders and victims through the lens of Actor-Network Theory* (diss. Groningen), 2018;
  - *Justitiële Verkenningen* 2018, afl. 5, thema 'De digitalisering van georganiseerde misdaad', beschikbaar via www.wodc.nl/onderzoeksdatabase/jv201805-de-digitalisering-van-georganiseerde-misdaad.aspx.
-